

Inleiding

Onlangs kon ik een telapparaat bemachtigen in de veronderstelling, dat het een onbekend merk was.

De naam was namelijk "DE LUXE ADDER", met als ondertitel "the ideal desk adding machine". Zie foto 1. Merkwaardig is het verschil tussen de lidwoorden "DE" en "the".

Dat het telgedeelte sprekend op een Bassett Adder leek, maar dat de naam anders was, liet me niet los. Uiteindelijk kon ik de verleiding niet weerstaan, om het apparaat te demonteren.

Foto 1

Omdat de nieuwe aanwinst splinternieuw is, moest ik om het apparaat uit zijn kastje te verwijderen, zeer omzichtig 4 draadnagels van 0,55 mm lospeuteren. Een speld is dikker.

Het was verrassend, dat er toch een Bassett Adder tevoorschijn kwam. Zie foto 2. Een Bassett Adder, zoals op foto 3, maar zonder deksels.

Het geheel blijkt dus een luxe bureau-uitvoering te zijn van de bekende zakteller, die Bassett Adder heet. Geen onbekend merk dus, maar een mooie variant.

Hij werkt met eindloze bandjes.

Kleine historie

James Hunter Bassett (?-?) uit Chicago was niet de eerste, die het eindloze bandje toepaste in een teller.

Al in 1829 maakt de Rus Diakoff melding van de mogelijkheid om een eindloos bandje te gebruiken in een teller. Er is niet bekend, of hij het idee ook toegepast heeft in een machine.

Foto 2

Foto 3

Van Charles Henry Webb (1834-1905) is dat wel bekend en hij gaat het bandje als eerste realiseren in een prachtige machine. Helaas heeft hij dat maar kort gedaan, want Webb's bandteller verscheen en verdween in de laatste 10 jaren van de 19e eeuw.

De opvolger "Bassett Adder" houdt het langer vol, want die is tussen 1909 en 1938 gefabriceerd en in de handel gebracht door verscheidene fabrikanten en handelsfirma's. Wèl meestal onder Bassett's naam, maar ook als "Clarks New Adder", "Speed" en "\$1.00 Adder".

Er werd in die tijd ook al enthousiast geadverteerd om het apparaat aan de man te brengen. Met een taalgebruik, dat niet onder doet voor dat van de reclamemakers uit de 21e eeuw. Fantastische namen zoals "New Automatic Adder" en "Speed" worden geïntroduceerd, waarbij in werkelijkheid niets automatisch of snel gaat.

Wel waar is de reclame slogan: "No levers to Pull, No Keys to Punch". Inderdaad, je hoeft bij Bassett niet aan hendels te trekken, of toetsen in te drukken.

Constructie

Zoals op de foto's 4, 5 en 6 te zien is, is de constructie van een aandoenlijke eenvoud. En dat in een tijd, waarin de perfectie van geharde en geslepen tandwielen al jaren in gebruik was.

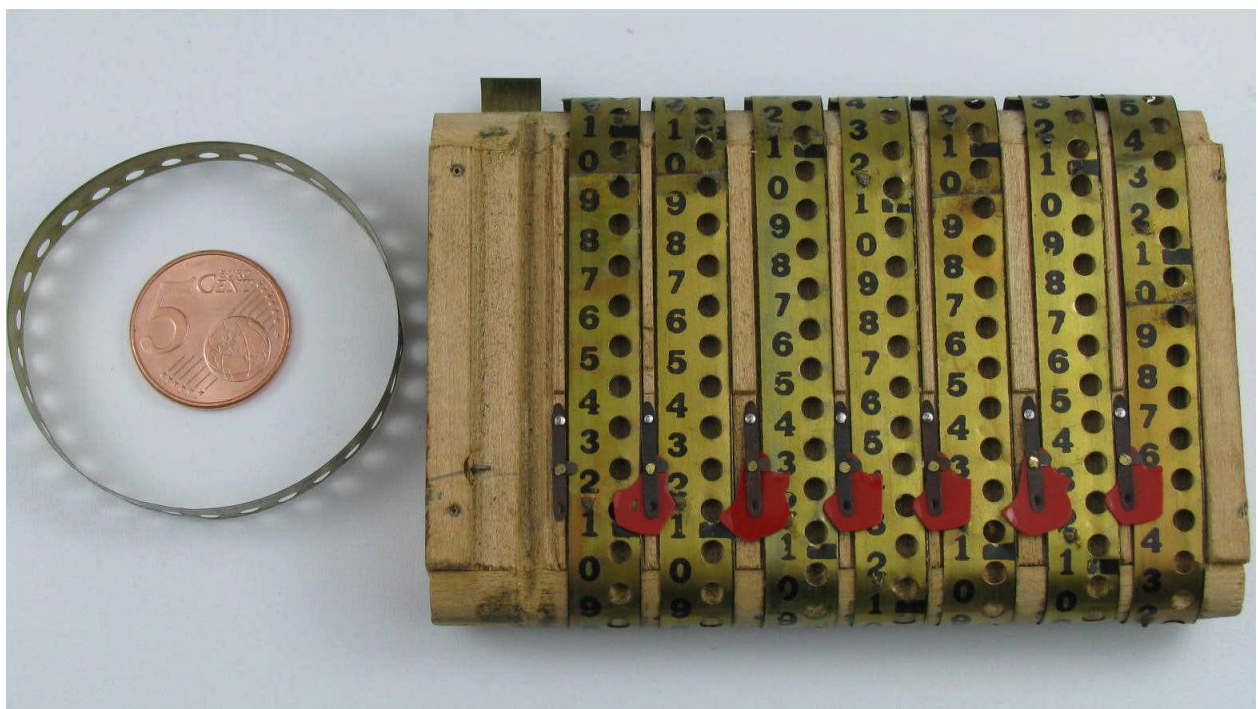

Foto 4

Een eenvoud, die alleen een economische achtergrond had. Want een artikel in de markt zetten voor een breed publiek met een lage prijs, levert een hoge omzet op. Blijkbaar heeft J. H. Bassett dit laatste nagestreefd en moest het concept dus wel eenvoudig zijn, om een lage prijs te realiseren.

De basis van het apparaat bestaat uit een plankje, 2 stukjes halfrond en 2 latjes. Daar omheen acht eindloos gesoldeerde bandjes latoenkoper (dun uitgewalst messing), voorzien van 30 gaatjes en cijfers. Deze bandjes worden op spanning gehouden door een kort stukje latoenkoper aan de bovenzijde, ingeklemd tussen plankje en "noordelijk" halfrond.

Door de vorm van de spanner, wil het bandje maar in een richting makkelijk bewegen.

Het geheel bevat in een blikken huis. Alles samengevoegd met draadnageltjes.

Het huisje zou, gezien de felsnaad rechts op foto 6, uit een blikfabriek van de conserven- of tabaksindustrie kunnen komen.

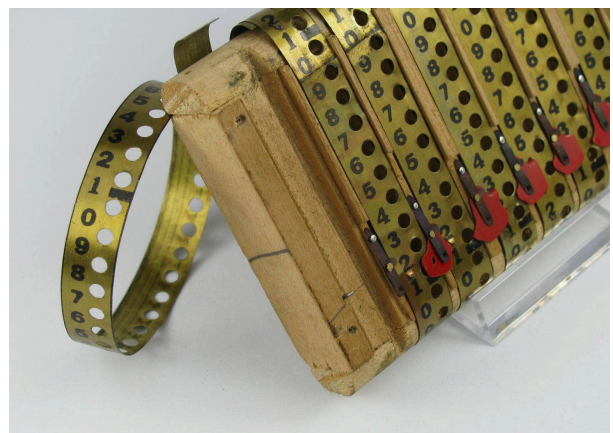

Foto 5

Tientaloverdracht

Dit gaat, zoals eerder aangegeven niet automatisch, maar handmatig en daarbij moet je op je tellen passen.

Wat betreft de overdracht bestaan er twee generaties van deze teller.

De oudste heeft naast de 1 een zwarte balk op het bandje (foto 5), als signaal dat je moet overdragen.

De jongste heeft dat balkje ook, maar is uitgebreid met een rode vlag. De overdracht gaat als volgt:

Bij generatie 1:

ga je tijdens het optellen met het zwarte balkje door het einde van de gleuf, dan moet je in de naar links volgende gleuf, 1 bijtellen.

Bij generatie 2:

ga je tijdens het optellen "over de schreef", dan verschijnt in de naar links volgende gleuf een rode vlag als teken dat je daar 1 moet bijtellen. Tijdens dit bijtellen verdwijnt de rode vlag weer uit beeld.

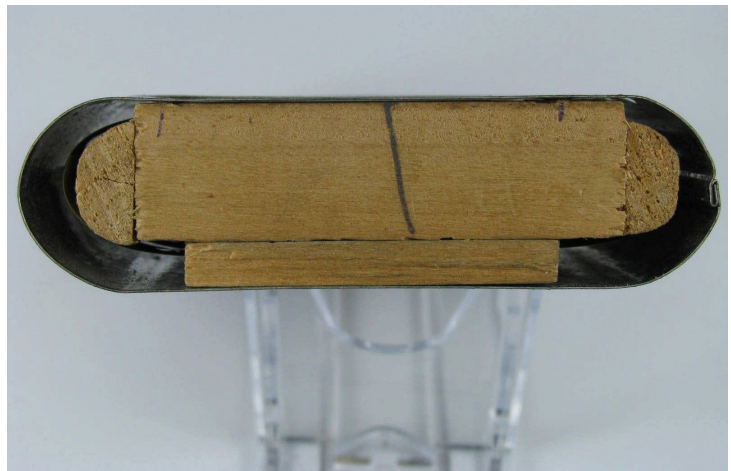

Foto 6

Aftrekken

Is niet mogelijk, of je moet de complementaire cijfers zelf aanbrengen, zoals op foto 3 is te zien. Aftrekken kan dan op de complement+1 methode. Zie MIR 38

Variaties

- ? Er zijn verschillende merknamen, fabrikanten en handelsfirma's van hetzelfde apparaat.
- ? Type 1 met linnen bekleed kartonnen huis en celluloid bandjes.
- ? Type 2 met gelakt blikken huis en celluloid of koperen bandjes.
- ? Zonder en met rode vlag
- ? Al (foto 1) of niet (foto 3) ingekapseld

Tot slot

De celluloid bandjes en in mindere mate de koperen bandjes, waren wel kwetsbaar en door ruige bediening snel kapot.

Daarom zal de "Addiator" het in de dertiger jaren gewonnen hebben van de Bassett.

De voordelen van de Addiator zijn namelijk:

1. sterkere schuifjes
2. semi-automatische tientaloverdracht
3. ook aftrekmogelijkheid
4. plattere constructie

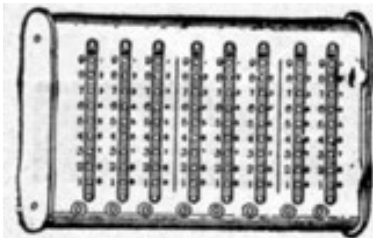
Natuurlijk waren er tal van andere merken als concurrent en opvolger van de Bassett. Zoals bijvoorbeeld de veel solidere Golden Gem, maar daarover misschien een volgende keer.

Bronnen:

<http://retrocalculators.com/BassettAdder.aspx>

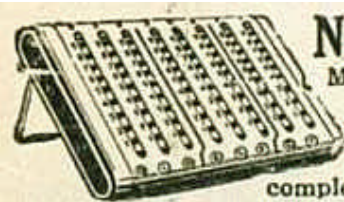
http://www.rechnerlexikon.de/wiki.phtml?title=Bassett_Adder&printable=yes

http://www.earlyofficemuseum.com/calculating_machines_adders.htm

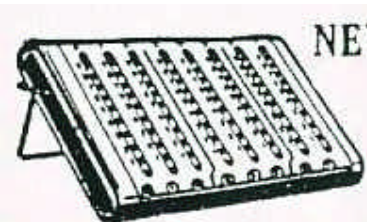
\$1.00 ADDER

Adds accurately, quickly and easily. Durably made. Easily reset to zero. Capacity 8 columns. Over 17,000 sold. PRICE \$1.00 DELIVERED. Our SELF-INDICATING Adder, PRICE \$3.50 DELIVERED, is pronounced to be the best low priced adding machine made. These adders are very simple to operate, and are guaranteed as represented, also for one year against wear or defects. Order one today. Territory reserved to agents enclosing order.
J. H. BASSETT & CO., Dept. 4-B, 5921 Indiana Ave., CHICAGO, ILL. (1913)

New Automatic Adder \$2.50

Makes adding easy for anyone. It's accurate, quick, durable and easily operated. Capacity 999,999.99. Saves time, brain work, and eliminates errors. Thousands of pleased owners. Guaranteed one year. Delivered, complete, \$2.50. Order yours today. Agents wanted.
J. H. BASSETT & CO., Dept. 62, 5921 INDIANA AVENUE, CHICAGO, ILL. (1917)

NEW AUTOMATIC ADDER, \$4.75

Makes adding easy. It's accurate, quick, durable and easily operated. Capacity 8 columns. Saves time, brain work and errors. 85,000 pleased owners. Fully guaranteed. Price \$4.75 delivered. Agents wanted.
J. H. BASSETT & CO., Dept. 19, 1458 Hollywood Ave., Chicago, Ill. (1931)

BASSETT AUTOMATIC ADDER

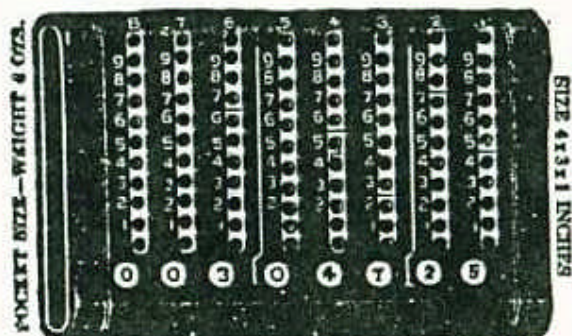
For ADDING, SUBTRACTING, MULTIPLYING

SAVES TIME AND ELIMINATES ERRORS

Makes Adding Accurate—Quick—Easy—for Everyone

Visible Totals—Capacity \$999,999.99—Durably Made

GUARANTEED ABSOLUTELY ACCURATE

Guaranteed Fully
Against Defects

Quickly resets to zero.
As accurate as the highest priced machines.

No Levers to Pull

No Keys to Punch

(1938)